

Seksagesima søndag d. 19. februar 2017

Salmer

385 Op alle folk på denne jord

154 En bondemand går ud at så

152 O Herre Gud, din lære

313 Kom, regn af dit høje! lad jorden oplives

474 Jesus Krist, du gav mig livet

390 Gud, lad dit ord i nåde lykkes

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Markus: Jesus gav sig igen til at undervise nede ved søen. Og en meget stor skare flokkedes om ham, så han måtte gå om bord og sætte sig i en båd ude på søen, mens hele skaren stod på bredden inde på land. Og han lærte dem meget i lignelser, og i sin undervisning sagde han til dem: »Hør her! En sædemand gik ud for at så. Og da han såede, faldt noget på vejen, og fuglene kom og åd det op. Noget faldt på klippegrund, hvor der ikke var ret meget jord, og det kom straks op, fordi der kun var et tyndt lag jord; og da solen kom højt på himlen, blev det svedet, og det visnede, fordi det ikke havde rod. Noget faldt mellem tidsler, og tidslerne voksede op og kvalte det, så det ikke gav udbytte. Men noget faldt i god jord og gav udbytte; det voksede op og groede, og noget bar tredive og noget tres og noget hundrede fold.« Og han sagde: »Den, der har ører at høre med, skal høre!« Da han var blevet alene med sine ledsagere og de tolv, spurgte de ham om lignelserne. Og han svarede dem: »Til jer er Guds riges hemmelighed givet, men til dem udenfor kommer alt i lignelser, for at de skal se og se, men intet forstå, de skal høre og høre, men intet fatte, for at de ikke skal vende om og få tilgivelse. Og han sagde til dem: »Forstår I ikke denne lignelse? Hvordan skal I så kunne forstå de andre lignelser? Sædemanden sår ordet. Med dem på vejen, hvor ordet sås, er det sådan, at når de har hørt det, kommer Satan straks og tager det ord bort, der er sået i dem. De, der bliver sået på klippegrund, er dem, der straks tager imod ordet med glæde, når de har hørt det; men de har ikke rod i sig, de holder kun ud en tid, så når der kommer trængsler eller forfølgelse på grund af ordet, falder de straks fra. Andre er dem, der bliver sået mellem tidslerne; det er dem, som har hørt ordet, men denne verdens bekymringer og rigdommens blændværk og lyst til alt muligt andet kommer til og kvæler ordet, så

det ikke bærer frugt. Men de, der bliver sået i den gode jord, det er dem, der hører ordet og tager imod det og bærer frugt, tredive og tres og hundrede fold.« **Mark 4,1-20**

Det er en fin scene, vi får beskrevet i dagens evangelietekst. Jesus står og underviser ved Genesaret sø, og der samler sig mange mennesker omkring ham. Det bliver svært for ham at tale, så de alle kan høre. Så han bliver nødt til at stige ombord i en båd med sine disciple, lægge lidt fra land og fortsætte sin undervisning der fra båden. Båden bliver hans prædikestol.

Fra båden i det let klukkende vand fortæller Jesus en lignelse. Det gør han ofte, men denne lignelse er noget specielt. Det er ikke en lignelse om et bestemt træk ved gudsriget eller ved Gud. Vi kender nok alle lignelsen om den fortabte søn og dens stærke forkyndelse af, at Gud tilgiver selv den, som har været allerlængst væk. Eller lignelsen om den barmhjertige samaritaner, som både leder tankerne hen på Jesus, som den der forbinder os og hjælper os, og på os selv, og spørgsmålet om, hvordan vi skal behandle de mennesker, vi møder.

Men lignelsen om sædemanden har et andet perspektiv. Det er godt nok en sædemand, som begynder det hele. Men det er ikke så meget ham, kornet, han sår, eller afgrøden, som er i fokus. I hvert fald ikke i prædikenen i dag. Det er derimod jordbunden.

Som enhver god landmandssøn ved, så hjælper det ikke meget at så kornet, hvis ikke jordbunden er i orden eller har den rette temperatur. Så kommer der ikke meget afgrøde ud af det.

Og måske kan det undre nogen, at sædemanden bare sådan går og strør kornet ud på jorden. Det skal jo ned i jorden for, at det bedre kan spire og gro. Det er sandt. I datidens Israel var det dog nogle gange skik, at man først spredte kornet ud på jordoverfladen og så bagefter pløjede, så kornet kom ned i den rette dybde. Det var før man fik såmaskiner, som kan putte kornet ned i jorden.

I lignelsen optræder seks forskellige slags jordbunde. Tre dårlige og tre gode.

Hvorfor taler Jesus om jordbunde? Ja, hvilket spørgsmål er det egentlig, lignelsen forsøger at svare på? Vi har nok en fornemmelse af, at der er noget mere på spil end en lidt landbrugsfaglig filosofien over forskellige slags jordbunde.

I kapitlerne forinden i Markusevangeliet fortælles det, hvordan Jesus har mødt blandet modtagelse. Store skarer flokkes om ham, når han helbreder, uddriver onde ånder og underviser. De skriftkloge og farisæerne beskylder ham derimod for at være besat af Djævelen.

Ligesom Jesus kan vi også komme ud for, at vores job, vores virke, vores person får en blandet modtagelse. Nogle mennesker er vi på bølgelængde med og har fælles forståelse med. De virker modtagelige for, hvad vi har på hjerte af politiske eller religiøse budskaber, halvdårlige vittigheder, historier fra gamle dage, stille råb om hjælp eller fælles fodslag i en vigtig sag i lokalområdet. Andre virker afvisende. Måske direkte eller mere i det skjulte. Vi kan have en fornemmelse af, at de taler med andre om os, når vi ikke er til stede, eller værre endnu, modarbejder os på forskellig vis.

Jesus kender udmærket til begge grupper af mennesker, og lignelsen om sædemanden svarer netop på spørgsmålet om, hvorfor Jesus møder så blandet modtagelse. Hvorfor virker nogle til at være dybt interesserede i hans ord og person, og hvorfor begynder andre med det samme at bekæmpe ham?

Ja, det er fordi, der er forskel på, hvilken jordbund vi mennesker er. Der er forskel på den måde, vi reagerer på, når vi hører ordet om Jesus; når vi hører om hans fødsel, liv, død og opstandelse.

Sådan udlægger Jesus selv denne lignelse. Kornet er ordet om ham.

Den første jordbund var dem, hvor kornet faldt tæt på vejen, og hvor fuglene kom og åd kornet. Det udlægger Jesus som, at Satan kommer og fjerner ordet, når det er blevet sået. Man når måske lige at høre beretningen om Jesus, men glemmer den lynhurtigt igen. Den gør ikke større indtryk, og den når ikke at spire og slå rod.

Den anden jordbund var klippegrunden, hvor kornet hurtigt dør, fordi der ikke er dybt nok jord at slå rod i. Det er dem, som hører ordet om Jesus, begejstres og gribes af det. Men det varer kun kort, for det når ikke at slå ordentlig rod, det kvæles og dør, så snart der meldes sig modstand i form af latterliggørelse eller kritik. De sociale og religiøse omgivelser gør, at man mister interessen og dropper det igen.

Den tredje jordbund var tidselmarken. Her når ordet at spire, men bekymringer og rigdom og andre ting kvæler det, og det får ikke den næring, det har brug for. Der er alt muligt andet, som kan være mere interessant end Jesus. Der er så mange muligheder. Der er fyldte kalendere, sikkert mange af dem er gode ting, men de er konkurrenter til at lytte til ordet om Jesus.

Og så de tre gode jordbunde, hvor kornet vokser og sætter stor afgrøde. Man hører ordet, og det får lov at vokse og sætte frugt og give et kæmpestort udbytte.

Hvorfor hører nogle, og hvorfor hører andre ikke?

Der er et mellemstykke, et par vers, mellem lignelsen og Jesu udlægning af den. Det er et uddrag fra Esajas Bog, og det er som sådan nogle hårde ord. Jesus er blevet alene med sine ledsagere og de tolv disciple, og de spørger ham om lignelserne. Jesus svarer dem: »Til jer er Guds riges hemmelighed givet, men til dem udenfor kommer alt i lignelser, for at de skal se og se, men intet forstå, de skal høre og høre, men intet fatte, for at de ikke skal vende om og få tilgivelse.

Jesus siger altså her, at han taler i lignelser, for at folk godt nok skal se og høre, men ikke forstå eller fatte, og endda heller ikke få tilgivelse.

Ofte virker Jesu lignelser ellers til at være en slags fortælling, som skal vække en dyb genklang i os eller røre ved nogle følelser, ja, ved vores hjerte, så vi bliver mere modtagelige for hans budskab. Men nu virker det til at, Jesus siger, at lignelserne er til for at sløre og afholde folk fra at forstå. Hvilken interesse kan Jesus dog have i, at nogen ikke forstår, hvad han siger?

Jesu pointe er, at lignelser er et middel til at finde ud af, hvilken slags jordbund mennesker er. Fordi lignelser, som fortællinger generelt, vækker noget dybt i os og berører vores følelsesliv, så bruger han lignelser til at fremprovokere en handling. Enten bliver man grebet af Jesus og den fortælling, han fremfører, og begynder at følge ham. Man tænker, at der må være et eller andet om det, han siger. Eller også frastødes man af ham. Hans påstande og gerninger lyder for utrolige og mærkelige, og man vælger en helt anden vej. Jesu person og hans fortællinger skal påvirke os og åbenbare og afsløre overfor sædemanden, hvilken slags jord vi er.

Hvorfor er nogen dårlig jord? Er det fordi ordet om korset er en dårskab for os mennesker, som teksten fra 1. Korintherbrev i begyndelsen af gudstjenesten var inde på? At budskabet om Jesus simpelthen er så fremmed og anderledes, at det virker tåbeligt? Eller lukker Gud ørerne på nogen? Eller er det fordi nogen ikke vil eller kan forstå?

Det svarer lignelsen ikke på, og det er et af kristendommens store spørgsmål, som mange teologer har kæmpet med. Jeg tror, vi møder en mur her. Nogle hegnspæle, mellem det, vi mennesker kan forstå og det, som vi må overlade til Gud at have styr på.

Jesu pointe var altså, at lignelser er et middel for sædemanden, for Gud selv, til at finde ud af, hvilken slags jordbund vi mennesker er. Vi kan også selv få lyst til at gå i gang med at tage jordprøver. Både på os selv og på andre. Hvilken jord er jeg selv, og hvilken jord mon de andre er?

Det var salmedigteren Kingo da også godt i gang med i salmen, vi sang lige inden prædikenen.

V. 3 lød sådan her:

O Gud, du ser og kender,
hvad art af jord jeg er,
mit hjerteland sig vender
mod verden, og det bær'
så lidet af den grøde
og frugt, du venter dig;
mit hjerte det må bløde,
når jeg besinder mig.

Kingo kigger indad på sit eget hjerte og ser, at det ikke ser voldsomt godt ud. At det har vendt sig til verden og sætter alt for lidt afgrøde og frugt. Og at det kommer til at koste kamp, hans hjerte kommer til at bløde, når han besinder sig og indser, at der må en forandring til.

Hjertet står for det allerinderste i os. I en bibelsk sprogbrug er det der vores intellekt, vores vilje og delvist vores følelser bor. I vores tid tænker vi i højere grad, at det er følelser og den allerdybeste vilje, som bor i hjertet. Vi får at vide, at i spørgsmål om kærlighed og de store livsvalg, der skal vi følge vores hjerte. Så skal det nok gå godt, eller, så har vi i hvert fald gjort, hvad vi kunne.

Jeg deler Kingos nysgerrighed. Det er vigtigt, hvordan vores hjerte har det. Hvilken tilstand det er i. Om det fungerer og kan være med til at træffe sunde valg og sende os i gode retninger.

Hvad bor der dybest set i os? Hvad gror der dybest set i os? Når vores hjerte, når det allerdybeste i os, hører ordene om, at Jesus levede, døde og opstod, at han lever og er her til stede i dag, hvordan reagerer det så? Er det et ord, som har grobund i mit hjerte? I dit hjerte? Kan det slå rødder? Eller bliver det kvalt?

Jeg har lyst til at tage mit hjerte, mit inderste jordlag, ud og studere det. Kigge på det og vurdere det. Få en klog mand til at præparere det, gøde det, så det kunne blive lidt bedre til at få ordet om Jesus til at trives. Få en stærkere tro. Erfare det noget mere. Få ordet om Jesus til at gro bedre, så jeg kunne sætte bedre frugt og aftryk i andre menneskers liv.

Kingo går dog ikke i gang med selv at bearbejde sit hjerte. Nej, han beder Gud om at gøre det. V. 4 lyder sådan her:

For tjørn og hårde stene
min hjertegrund befri,
hegn mig med nådens grene
fra verdens syndesti!
Dyrk selv mit hjertes ager,
at frugt den bære må,
som det dig, Gud, behager,
til ærens krans at nå!

Det er Gud, der skal bearbejde hans hjerte. Pløje det, dyrke det, vande det, sørge for, at det bliver en god jordbund.

Kingo tænker altså, at han er en jordbund, som har brug for noget bearbejdning. Jeg tror egentlig ikke, vi selv kan vide sikkert, hvilken jord vi er. Eller for den sags skyld, hvilken jord andre er. Vi kan nok have en anelse om det. Som Kingo kan vi også ofte få øje på de tidsler, som gror i os selv, de bekymringer, som fylder alt for meget.

På næste søndag er det fastelavnssøndag, og et par dage senere begynder fasten. Den periode, frem mod påske, hvor vi på en særlig måde kan fokusere på Gud ved at lade noget andet fylde mindre.

Det kan netop være en tid, hvor vi giver Gud mulighed og anledning til at forbedre vores jordbund. Det kan vi gøre ved at skære ned på andre ting. Den fyldte kalender. Alt det andet, som kan bekymre os og som tidsler vokse frem og fylde alt for meget i vores liv. I stedet må vi høre ordet. Læse i Bibelen. Være steder, hvor ordet om Jesus lyder. Være steder, hvor vi har erfaring for, at det er lettest for os at tale med Gud, hvad enten det er i kirkens rum, naturens rum eller hjemme i den gode lænestol i selskab med bønnebøger og et tændt lys. Men ikke kun alene, også tale med andre mennesker om livet med Gud, om tilstanden på vores hjerters jordbunde, og hvad vi kan gøre, for at give ordet om Jesus gode vækstbetingelser.

Så vi kan gøre noget selv for at gøre vores jordbund mere modtagelig og klargøre den, men dybest set er vi afhængige af Gud. Det er ham, der sår. Det er ham, som kan åbenbare sit ord for os. Det, som kan lyde som dårskab i vores ører, kan ved Guds hjælp forvandles fra uforståelige ord til ord, som slår rod i os, spirer og sætter god frugt. Det sker, når han sender sin Helligånd på arbejde i os, og han går i gang med at rydde, vande og gøde vores hjerters jordbunde.